

השיעור השבועי

הרב המקיים: הר"צ אלימלך בירדמן שליט"א
רב אורח: הג"ר אפרים לניאדו שליט"א

גיליון מספר 477

כתב וערך השיעור:

הרב דכיר פרץ שליט"א

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבית היחידים ומשודר דרך הליוון והרדיו ובקוויים רבים. מיטחו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

ר"ת	יציאה	כניסה	ידושלים
17:52	17:18	16:27	תל אביב
17:47	17:17	16:25	חיפה
17:47	17:16	16:25	באר שבע
17:52	17:19	16:28	

מקץ | כ"ז כסלו תשפ"ה

להפצת עלונים באזור מגורין
התקשר: 053-4774733

הלכות חנוכה - ב

זמן ההדלקה בצאת הכוכבים. הדלקה אחר חצי שעה ראשונה. זמן ההדלקה לאברכים. במקום מנהג לא אמרין סב"ל. דעת השלחן ערוך ב"כללו של הרדב"ז, ומתי סומכים על כלל זה. מנהג מרן זצ"ל בהדלקת הנרות. מרן זצ"ל כיתת רגליו למסור שיעורים בהלכה. מתארח שנמלך לחזור לביתו. אמר תפלת הדרך ונמלך מלנסוע. הדליק נרות שבת בביתו ונמלך מלחזור. מכירת ההדלקה בדפי גמרא בישיבות. נרות חנוכה לבני ישיבות. בחור תושב חו"ל

דברי התוספות

ג. התוספות (שבת כא: ד"ה דאי) כתבו בשם ר"י פורת, שאם שהתאחר עד לאחר חצי שעה, ידליק מחמת הספק ויסמוך על התירוץ השני. אבל לא התייחסו לברכה. ועוד כתבו בשם ר"י, שבזמננו מדליקים גם אחר החצי שעה הראשונה, כי דוקא בזמננו היו מדליקים בחוץ לפרסום הנס, ורק בחצי שעה הראשונה היו עדיין עוברים ושבים, אבל בזמננו מדליקים בתוך הבית, ועיקר ההיכר לבני הבית.

זמן תחילת ההדלקה

ד. לדעת הרמב"ם (פ"ד מהל' חנוכה ה"ה) מדליקים נרות חנוכה בשקיעה, ובשיעור הקודם הארכנו שלהלכה זמן ההדלקה הוא בסוף השקיעה דהיינו בצאת הכוכבים, כדעת התוס' (מנחות כ: ד"ה נפסל, ובהים נו. ד"ה מנין, ע"ז לד. ד"ה מתעניין), רבינו תם (ספר הישר ס"ט רכא), הרא"ש (פ"ק דתענית סימן יב), הטור (סי' תרעב) ורוב הראשונים, והש"ע (שם ס"א).³

הדלקה אחר החצי שעה

ה. עוד כתב שם הרמב"ם שלא מאחרים ולא מקדימים את ההדלקה, כלומר שאם עברה החצי שעה הפסיד את המצוה. וגם בבוקר לא יכול להדליק, שרגא בטיהרא

הקשו קושיות

א. בשיעור הקודם אמרנו הלכה, שאברכים יכולים ללמוד עד השעה שש או שבע ולאחר מכן להדליק נרות חנוכה, ואחר השיעור קיבלנו קושיות, צריך להשיב עליהם ולא לדחות סתם, על כל קושיא יש תירוץ, מקושיא לא מתים. והקשו, איך אפשר להדליק בשעה שש או שבע, מה עם סב"ל - ספק ברכות להקל? והרי אפילו נגד מרן אומרים סב"ל. וצריך להסביר את הדברים.

שני תירוצים

ב. הנה בגמרא (שבת כא:) הביאו דעת רב חסדא, שאם הנרות כבו מיד לאחר ההדלקה, לא זקוק להדליק, והקשו, מהברייתא: ורמינהו: מצותה משתשקע החמה - מסוף השקיעה שהוא צאת הכוכבים² - עד שתכלה רגל מן השוק, וכתב הר"ף (ט רע"א מ"פ) שהוא עד חצי שעה. מאי לאו, דאי כתבה הדר מדליק לה? לא, דאי לא אדליק - מדליק. כלומר שאם לא הדליק בתחילת הזמן יכול להדליק במשך כל החצי שעה. ואי נמי, לשיעורה. כלומר שצריך לתת שמן בנר או שתהיה שעוה עבה שראוי לדלוק חצי שעה, ולעולם אם הנרות כבו, לא צריך לחזור ולהדליק. ולפי תירוץ זה יכול להדליק גם בשעה מאוחרת.

¹ מדברי הגה"צ הרב אלימלך בירדמן שליט"א: ברשות מורנו ורבונו גאון ישראל שליט"א. בגמרא (שבת כג:) אמרו: הרגיל בנר הווין ליה בנים תלמידי חכמים. איפה כל התלמידי חכמים? אלא אומר המאירי (שם): הרגיל בנר חנוכה דרך חבוב מצוה ובהערה מפורסמת. כלומר שרק אם יעשה בחביבות ושמחה מובטח שהיו לו בנים תלמידי חכמים. מסופר שכאשר רבי חיים עוזר בעל האחייעור שהה בעיר קראקא, נקדע לו המעיל, וכשנכנס לחייט אמר לו החייט, אני צריך להדליק נרות חנוכה. ראה רבי חיים איך אוסף את הילדים ומתחיל לשיר ולספר ולרקוד איתם, ואמר: כעת הבנתי למה גדולי ישראל יצאו מקראקא. הגמרא בתענית (כה.) מספרת, שפעם גזרו היוונים שתי גזירות, לא להביא עצים למערכה ולא להביא ביכורים לירושלים. שואל המהרש"א (נח"א שם), למה גזרו דוקא על שני דברים אלו? ומבאר, לא היה איכפת להם שתלמד ותתפלל, אבל רצו שתעשה הכל יבש ובלו שמחה, ולכן ביטלו את הקרבן עצים שבים הבאתו עשו יום טוב (תענית יב. לא), וגם ביטלו את הביכורים שהיו מביאים בשמחה, בניגונים ושירים (ביכורים פ"ג מ"א), כי רצו שגם אם עושים מצוות, יעשו אותן ביושב, בלי שום לחלוחית. פעם ראיתי מישהו שמדליק נרות חנוכה ומברך מהר ועומד כמו קיר... ואחר כך שר בכבדות 'יונים יונים'... אמרתי לו: יש ניגון גור, ויש ניגון ויז'ניץ, אבל הניגון שלך כמו יוני אמיתי שברח עכשיו מיוון... היוונים רצו בדיוק הדלקה כזו. אבל צריך לעשותה בשמחה ובדרך חיוב מצוה כדברי המאירי. בפרשת השבוע קראנו על יוסף הצדיק, ויוסף נא אתה לו דמות דיוקנו של אביו בתלון וסוטה (ל); ואומר הבת עין חלון? ראשי תיבות: וצונו להדליק נר חנוכה, מה הקשר? פעם נסעתי בכביש חשוך בדרך למירון, והדלקתי פנס כדי ללמוד. אמר לי הנהג, תכבה את האור, אני לא רואה את הכביש. אמרתי, כשיש חושך בבית ועושים את המצוות ביושב, רואים היטב את הרחוב בחושך, אבל כשיש אור בבית ועושים את המצוות בשמחה ובהתלהבות, הילדים לא יחפשו את הרחוב החשוך. יוסף זכר בהדלקת נרות חנוכה המאירה והשמחה של יעקב אבינו, וממילא העבירות נעשות מאוסות, ועמד בניסיון בקלות. הקב"ה יעזרנו ונוכה לניסים ונפלאות, וגאון עוזנו מאור עינינו יאריך ימים עד בוא משיח ועד בכלל. מדברי הר"צ רבי אפרים לניאדו שליט"א, רבה של ברזיל: כבוד מורנו ורבינו ועטרת ראשנו מרן שליט"א. נאמר בפסוק (תהלים קט, ק) 'נתנו רשעים פח' - הרשעים המן ואנטיוכוס נתנו לנו פ"ח ראשי תיבות: פורים חנוכה. אור התורה מאיר עד היום, כל האומות נכחדו

מהעולם, הבבלים, היוונים, הרומאים, אבל עם ישראל חי וקיים, בזכות התורה, ובזכות רבינו שליט"א. הקב"ה יזכנו לראות בגדולת מורנו ורבונו, יאריך ימיו בטוב ושנותיו בניעמים, ותמיד יורנו את דרך התורה, ונהיה שמחים. אמן.
דברי מרן שליט"א: חזק וברוך לגאון הצדיק רבי אלימלך בירדמן מלוב, פה מפיק מרגליות, בן פורת יוסף, הולך ממקום למקום, אין לו מנוחה, מזכה את הרבים ומעורר את עם ישראל. כל פעם מגיע לכאן כולם שמחים ונהנים. שיבוא עוד, ברוך הבא. זכות הרבים תלויה בכבודו, אשריו ואשרי חלקו.
חזק וברוך הרב הגאון רבי אפרים לניאדו שליט"א, בנו של המקובל הצדיק רבי דוד לניאדו, שאנחנו כילדים זכינו להכיר אותו. הוא מקים עולה של תורה בברזיל, כל ראשו בשיעורי תורה, בבוקר ובערב, ובשבתות, והוא צמוד לדרכו של מרן זצ"ל. הוא תלמיד של מרן, אני זוכר לפני יותר מששים שנה, היה מגיע למרן בכל צהרים עם ששה או שבעה בחורים טובים מפורת יוסף, מהם היה אחי חכם יעקב ע"ה, והיו יושבים ולומדים יחד דף יומי. לא לחינם דבוק בתורה ובהלכות של מרן, ולא בכל דבר אומר נלך אחר המנהג, אין סוף למנהגים, לחלק מהמרוקאים יש מנהג, לחלק מהתימנים יש מנהג, לתוניסאים יש מנהג, ואדרבה ילכו כפי המנהג כשלא נוגד את ההלכה, ומרן העמיד את ההלכה ואיחד את כולם, וב"ה דבריו התקבלו, ואסור להרוס את מה שמרן בנה עשרות שנים. יש לנו שלחן ערוך ופוסקים. כשאני מגיע לברזיל הוא מביא דף עם הרבה שאלות, כאן הרב כתב כך וכאן כתב כך. ב"ה הוא יושב ועוסק בתורה, ספון באהלה של תורה. נברך אותו שיוכה לאריות ימים ושנים עד מאה ועשרים. אמן ואמן.
² בקיץ בין השמשות יכול להיות לכל היותר 19 דקות, לכן תינוק שנולד ביום ששי אחרי 19 דקות מהשקיעה, נחשב שנולד בשבת ומלים אותו בשבת הבאה, ואם נולד במוצאי שבת 19 דקות אחר השקיעה, מלים אותו ביום ראשון. ובחורף בין השמשות יותר קצר, כי היום כולו יותר קצר.
³ והזכרנו שיש אחד באשקלון שעשה את כולם טועים, ולדעתו יש להדליק בשקיעה, וכל רבני הדורות האחרונים כולל השלחן ערוך, כולם טעו. הוא נותן מוסר להרא"ש איך אתה חולק על הרמב"ם, אתה יודע מי זה הרמב"ם?...

מאי מהני' (שבת סג), וגם למחרת לא שייך להשלים, כי רק תפלה שהיא 'רחמי ניהו', אם היה אנוס יכול להתפלל תשלומין. לכן מבואר בשלחן ערוך (ס"ק ק"א) שהמסופק אם התפלל או לא, מתפלל שוב בתנאי דנדבה, ולמה לא אומרים ספק ברכות להקל, הרי רק תפלה הראשונה ביום מדאורייתא והשאר מדרבנן? אלא שתפלה רחמי ניהו. אבל מי שהיה שיכור בליל פורים ולא קרא מגילת אסתר, לא יעזור שיקרא ביום פעמיים, כי בשאר מצוות אין תשלומין. נמצא שלפי הרמב"ם אם לא הדליק תוך חצי שעה הראשונה הפסיד את מצוה, אך לתוס' מדליקים גם לאחר מכן.

דעת מרן

1. מרן השלחן ערוך (סימן תרעב סעיף ב) כתב: שכח או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה - הכוונה לסוף השקיעה (כמבואר בסעיף א), ודלא כהרמב"ם - מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק, שהוא כמו חצי שעה שאז העם עוברים ושבים ואיכא פרסומי ניסא. ומיהו הני מילי לכתחילה, אבל אם עבר זה הזמן ולא הדליק, מדליק והולך כל הלילה. ע"כ. בא המגן אברהם (סק"ו) ומדייק מהשלחן ערוך, שמדליק כל הלילה עם ברכה, ודלא כהרמב"ם.

דעת הרמ"א

2. הרמ"א (שם) כתב ע"פ הטור בשם התוס', יש אומרים שבזמן הזה שמדליקים בפנים אין צריך לזוהר ולהדליק קודם שתכלה רגל מן השוק. והמשיך וכתב, ומכל מקום טוב לזוהר גם בזמן הזה. הגרי"ש אלישיב היה מקפיד להדליק בצאת הכוכבים, ועל כל פנים תוך חצי שעה הראשונה, כי הרמ"א כותב שטוב להזוהר בזה, אבל לא כל האשכנזים מקפידים, ובפרט אדמו"ר"ם שקובעים שעות הדלקה מאוחרות יותר, וסומכים על מרן והרמ"א שמן הדין מדליק והולך כל הלילה.

מה עם סב"ל

3. אמנם בבית יוסף הביא מחלוקת ר"י ורמב"ם, וכתב שאף לדברי האומר מדליק אינו אלא מספק, ומשמע שיש בזה כמו ספיקא דדינא, ואם כן למה יברך, ספק ברכות להקל? אלא שבשלחן ערוך סתם דבריו וכתב שמדליק והולך כל הלילה, ומשמע שהכריע. יש הרבה דברים בבית יוסף שבשלחן ערוך רוח על פניו הילוך וכתב את המסקנא בצורה אחרת (ראה י"א חלק א' האו"ח סי' ע"ד אות ד). בשיעור הקודם הבאנו כמה ראשונים שסוברים כן, ואמרנו שכך ההלכה. והקשו עלינו, מה עם סב"ל, והרי כתב החיד"א (חיים שאל ח"ב סי' טו) בשם רבותיו שהיו גדולי עולם - מהם היו רבי יונה נבון - שאפילו שקיבלו הוראות מרן, אומרים סב"ל נגד מרן.

ספק ספיקא

4. אלא כתב הפרי מגדים (א"א סק"ו), שיש כאן ספק ספיקא, שמה כתיורן אחרון "אני נמי לשיעוריה", ושמה לדברי הרשב"א (שבת כא) שלשני התיורצים מן הדין מדליק אחר חצי שעה, ואף לתיורץ הראשון "דאי לא אדליק מדליק", היינו שאם מדליק לאחר חצי שעה הפסיד מצוה כתיקנה, אבל גם לאחר מכן מדליק בברכה. וגם על זה העירו, שהרי לא עבדינן ספק ספיקא בברכות. אמנם זה שנוי במחלוקת, אין לך דבר כמעט שאין בו מחלוקת, חוץ מעשרת הדיברות... אבל כך כתב החיד"א (מחזיק ברכה או"ח סי' ז' וברכ"ו סי' ז' סק"ג).

הוראת מרן זצ"ל לאברכים

1. לפני שנים מרן זצ"ל אמר לי שיבוא לכולל שלנו לתת שיעור בחנוכה, אמרתי לאברכים: היום בשעה חמש מרן מגיע לתת שיעור. האברכים חיכו להדלקת נרות, לשחק בסביבון עם הילדים, על פי החסידות יש בזה ענין, 'נס גדול היה פה'... וגם רוצים לאכול סופגניה... אבל כשמרן אמר - גמרנו, היתה יראת כבוד אמיתית ממנו. ומרן בא ונתן לנו שיעור⁴, וגמר בשעה שש. שאלו, כבר עברה החצי שעה, מה נעשה? אמר, תדליקו עם ברכה. דעתו של מרן שלא צריך ללכת מוקדם, שהרי אם לומדים רצוף משובק מתעניינים, אחר ארוחה בצהרונים הראש כבד וקשה ללמוד מהר ובהבנה ראויה, אבל אם נח בצהרונים עד השעה שלש, ואחר כך יבוא לסדר ב' עד שש וחצי או שבע, יוכל לשבת וללמוד כמו שצריך. אם ההדלקה בחצי

4 מרן זצ"ל היה מגיע לכולל שלנו 'חזון עובדיה' כל שבוע, במשך שנים, וכל האברכים היו לומדים בענין בית יוסף, והיה אומר: תקרא אתה. וכל אחד היה קורא קטע. היה מקום שכתוב בית יוסף: כדמוכח בפרק כיצד צולין, איך מוכח? אף אחד לא ידע, אך אחד לא חשב לפתוח את הגמרא ולראות איך מוכח, אלא קראו והמשיכו ללמוד. ומרן נתן לנו על הראש: אם הבית יוסף כתב "מוכח" תפתח ותראה איך מוכח, ליד כל אחד יהיה ש"ס קטן, וכל גמרא שהבית יוסף מזכיר תפתחו ותראו בפנים. מרן הדרין אותנו אין ללמוד. ככולל למדנו איתו יחד כמעט את כל אבן העזר, חוץ מייבום וחליצה שזה ארוך, למדנו קידושין, אישות, גיטין, וגם איסור והיתר. זה היה ממש תענוג.

5 השבוע פגשתי בעל הבית ששאל: הרב, הלא הגמרא (שבת כא) אומרת שצריך להדליק נרות חנוכה בחוץ, ורק בזמן הסכנה מניחה על שלחן ודיו, אבל היום אין סכנה, ואיך כבודו אמר בשיעור שאפשר להדליק בתוך הבית גם אחר החצי שעה? קודם כל נהניתי לראות יהודי בעל הבית - נראה פשוט, יש לו לבוש פשוט, אבל הוא יודע ספר, אם היה אשכנזי היה לובש שטריימל שתי קומות... - שמבין ענין ושואל ומתעניין, והסברתי לו את הנימוקים. ואחר שתקנו להדליק בתוך הבית, הפרסומי ניסא עבר לתוך הבתים, יש מיליוני יהודים בעולם, וכשכל אחד מדליק בביתו זה בכלל פרסום הנס.

שעה הראשונה היתה מעכבת, אין ברירה, אבל להלכה אין זה מעכב, שיש לנו ספק ספיקא. אלא שגם על זה הקשו, דמה יועיל הספק ספיקא, הרי לא עבדינן ספק ספיקא בברכות.

חילוק בין בחוץ לבית

יא. אפשר להוסיף עוד ספיקות, הרשב"א והריטב"א (שם) מפרשים עוד, שמה שאמרנו "דאי לא אדליק מדליק", היינו שיכול להדליק בחוץ רק עד סוף החצי שעה הראשונה, אבל בביתו ידליק כל הלילה. ויש עוד ספק, שבזמן הזה יש ברחוב תאורה חשמלית, לא כולם גרים במושבים, וגם אחר חצי שעה מצאת הכוכבים אנשים הולכים ברחוב, אין הרבה הבדל בין שעה חמש לשעה שש או שבע, וכיון שאין את הסברה שהיתה פעם, יכול להדליק גם יותר מאוחר.

להקת ראשונים

יב. מצאנו להקת ראשונים שכותבים כמו ר"י בתוס', שבזמן הזה אין קפידי להדליק דוקא בחצי שעה הראשונה. כך כותב המאירי (שבת כא), שבזמן הזה הואיל ואין אנו צריכים אלא להיכר בני הבית ידליק מתי שירצה, וכן נוהגים בני ישיבה להדליק אחר שעומדים מבית המדרש. וכן כתבו רבינו מאיר המעילי בספר המאורות (שם), הרא"ש (שבת פ"ב סי' ג), ספר האגודה (פ"ב דשבת סי' לא), התרומה (סי' רכט), המרדכי (שבת רמז רסה, רסז), הסמ"ג (הל' חנוכה דף קכד ע"ב), שבלי הלקט (סי' קפה), כתוזר ויטרי (עמ' קצט) - לפני כ-900 שנה, ספר האגור (סי' אלף לד), רבינו ירוחם (לא"ו ניט"א דף סג ט"ג), הארחות חיים (הל' חנוכה סי' טו) והכלבו (סי' מד) ובספר אהל מועד (שער מ"א דרך א נתיב ד) בשם הגאונים, ספר הפרנס (סי' קג), ועוד, כולם כתבו שבזמן הזה שמדליקים בתוך הבית, מדליקים גם אחר החצי שעה.⁵

במקום מנהג לא אמרינן סב"ל

יג. בשו"ת התעוררות תשובה (ח"ג סימן תסג) - נין ונכד לחתם סופר - כתב שמדליקים בבית גם אחרי הזמן, ואף שבספר זה נכתב בראש כל עמוד "אין לסמוך על הוראה זו כלל", אבל עשה כן מתוך ענוה, ובאמת סומכים עליו להלכה ולמעשה. גם הגר"ש אויברג (שלמי מועד עמ' ריח) שהיה מגדולי הפוסקים בדור שלנו, כתב שמברכים על הדלקת הנרות גם אחרי הזמן. ובספר חמד משה (סק"ג) - קדמון - כתב שמנהג העולם שמדליקים נר חנוכה בברכה גם אחר החצי שעה. וכתב מהר"י בתרומת הדשן (סי' לד) שבמקום מנהג לא אמרינן ספק ברכות להקל. וכן כתב בספר ברכת יוסף (ח"ג עמ' מ) לרבי יוסף ידיד הלוי - היה גאון עולם, מגדולי הדור לפני כתשעים שנה, היה גר כאן בשכונת הבוכרים - שהמנהג פשוט להדליק מאוחר ולברך, ובמקום מנהג לא אמרינן סב"ל.⁶

כלל של הרדב"ז

יד. יש לצרף עוד את כללו של הרדב"ז⁷ (סימן רכט, תרסה ועוד), שכאשר הפוסקים חולקים אם לברך או לא, אומרים ספק ברכות להקל, שב ואל תעשה עדיף, ומוטב לקיים את המצוה בלי ברכה. ואולם כשהמחלוקת במצוה, אם מקיים מצוה או לא, וכתוצאה נגרת הברכה, ברוכי נמי מברכין, ולא אומרים סב"ל.⁸ וגם אצלנו נחלקו הרמב"ם ושאר הראשונים האם מקיים מצוה בהדלקת נר חנוכה אחר חצי שעה, ואגב הברכה נגרת, לכן מברכים. {כי עצם הכלל דספק ברכות להקל נגד מרן הוא חידוש, שהרי קיבלנו הוראות מרן, ודי לנו להחמיר כשהמחלוקת ישירות על הברכה, אבל אם חולקים במצוה, ונפסקה ההלכה שכשר, הברכה נגרת וכאן לא חוששין לסב"ל}.

דעת מרן בכלל הרדב"ז

טו. אלא דלכאורה השלחן ערוך לא פסק ככללו של הרדב"ז⁹, שהרי אדם שאוכל פרי או ירק ששטפו אותו במים והוא רטוב, לאו דוקא דבר הטבול ברוטב, אלא כל שיש רטיבות בשיעור 'טופח על מנח להטפח' - נוגע בתפוח וידו רטובה, ושנוגע בשלחן רואה עליו רטיבות - צריך ליטול ידים לפני האכילה, לדעת הרמב"ם (פ"ו מהלכות ברכות ה"א) והרא"ש (פ"ח דחולין סימן י) ורוב הראשונים חייב ליטול ידיים גם לברך

6 הגרי"ז - רבי יצחק זאב סולובייצ'יק - מבריסק, כשהיה מדליק נר חנוכה, היה נותן הרבה שמן שידלק כמה שעות, כי היה גר מול מקום מסוים ברחוב שטראוס, שרבי עמורם בלוי הכניס את ראשו לחלון שם וצעק "שאבעס", ובזכות זה הרסו את המקום ב"ה. והיו חוזרים מהצגה שניה ושלישית בשעה מאוחרת, ולכן נתן הרבה שמן לפרסום הנס, שידלק עד שיצאו ויראו (עבודות והנהגות לבית בריסק ח"ב עמ' צט).

7 הזכרנו את דבריו בשיעורים כמה וכמה פעמים, וחושבני שאם תשאל היום בעלי בתים שעובדים מהו כללו של הרדב"ז, ישיבו לך, כי כמה פעמים הזכרנו בשיעורים, והם מקשיבים ומבינים.

8 בעבר הבאנו לדוגמא את הדין של שופר שנפל לארץ, ונסדק במיעוטו לארכו, נחלקו בזה הראשונים מערכה לערכה לקראת מערכה, ובשלחן ערוך (סימן תקפו סעיף ה) פסק להכשיר את השופר, וכיון שהמחלוקת במצוה האם השופר כשר, ואגב הברכה, ברוכי נמי מברכין (י"א ח"ה האו"ח סימן נב).

9 הרדב"ז היה מראשוני האחרונים, בן דורו של מרן הבית יוסף ומבוגר ממנו כבעשר שנים, ומרן היה מכבד אותו מאוד ונותן לו לחתום ראשון על פסקי הדינים (קורא הדורות פ"ג, דף לג ע"ב. וראה בשו"ת אבקת רוכל סי' קט).

"על נטילת ידים", אך לדעת התוס' (פסחים קטז.) אין היום דין נטילה לדבר שטיבולו במשקה, כי אין דיני טומאה וטהרה בזמננו. ובשלחן ערוך (סי' קנח סעיף ד') פסק לטול ידים לדבר שטיבולו במשקה - כמו שנטילים לאכילת לחם - אבל לא יברך. ואף שהמחלוקת במצוה האם בכלל צריך לטול, ואגב הברכה, ולפי הרדב"ז לכאורה היה צריך לברך, משמע שמרן סובר דלא כהרדב"ז.

מגילה מתוך חומש

טז. וכן לגבי מי שנמצא באוניה וכדומה ואין לו מגילת אסתר כשרה, נחלקו הראשונים אם יכול לקרוא בחומש, וכתב מרן בבית יוסף ובשלחן ערוך (סי' תרצא סעיף י) שיקרא מתוך החומש בלא ברכה. ומשמע שלדעת מרן גם כשהמחלוקת במצוה אומרים סב"ל. יש עוד ראיות, אבל נסתפק ב'שתיים דרך ארץ' (ע"פ מ"ס דרך ארץ כ"ב ע"פ ד"ה פסחים פו: ביצה כה): (עיי' עוד גיליון השיעור השבועי, פרשת ראה תשפ"ד). ואם כן מדוע אמרנו שיש לסמוך על הרדב"ז, והרי מרן פסק שלא כדבריו?

מתי סומכים על כללו של הרדב"ז

זי. אולם התשובה היא, שכאשר מרן השלחן ערוך פסק להכשיר את המצוה, בזה כן נקטינן ככללו של הרדב"ז לברך, וכאן מרן פסק שמדליק והולך כל הלילה, ולדברי הרדב"ז הברכה נגדרת, ולכן סומכים על מרן לברך על ההדלקה כל הלילה. ומי אמר את הכלל הזה? פעם רב אחד אמר, אני לא מכיר את הפרשה הזו. אבל האמת שכך משמע מדברי המגן אברהם (סי' לב ס"ק נא) גדול האחרונים, וכן דעת החיד"א (לדוד אמת קונטרס אחרון סי' כא, שם הגדולים ד"ב ע"א), הגאון רבי יונה נבון בספר גט מקושר (בתוספי רא"ם להלכות לולב, ד"ק ע"א), ישיב משה שתרנג (סימן רנד) - מגדולי חכמי תוניס - רבי אליהו מנ"י¹⁰ (במרחצותיו לספר רב ברכות עמ' פד, הובאו בשו"ת יין הטוב ר"ס כב, ובגני"מ מ"ן ניר דוד עמ' ס), רבי רחמים חי חויתנה הכהן (זכרי כהונה מערכת ש' אות מו), ועוד. ביביע אומר (ח"ה ח"א"ח סימן ס' אות ד-ו, ח"ט ח"א"ח סי' מו אות ב' וח"ו"ד סי' כ, ועוד) הביא כעשרה ראשונים שכתבו כלל זה, ובנר חנוכה סומכים על זה, ומלבד כן ביארנו שכן המנהג, ובמקום מנהג לא אומרים סב"ל.

מנהג מרן זצ"ל

ית. מרן זצ"ל היה הולך בחנוכה לזכות את הרבים, היה נוסע מעיר לעיר וממקום למקום, והיה מגיע לבית בחזרה בשעה עשר או אחת עשרה בלילה, ואז הדליק נר חנוכה. יש שזוכרים את הרב בשנים האחרונות, אבל אנחנו זכינו לעקוב אחריו, ידענו מיהו, כבר בנערותנו הבנו שמרן זה רב לא רגיל, ועקבנו אחר הנהגותיו עוד שהיה גר ברחוב אלקנה, ואחר כך בת"א, וראינו שהיה מדליק בשעה מאוחרת, כי היה הולך לשת שיעור ולזכות את הרבים.¹¹ מרן הלך לכל פינה ופינה, וגם בחנוכה היה מנצל את הזמן היטב, גם אחר שנבחר לרב ראשי, בשנתיים הראשונות היה גר בתל אביב, והיה מגיע לירושלים למלון המרכז, ומשם היה הולך ממקום למקום. וכשהיה חוזר לתל אביב בשעה מאוחרת היה מדליק בביתו.

חשב להישאר ונמלך

יט. אדם שנמצא אצל אביו או חמיו בשבת חנוכה, ואחרי ההבדלה יושבים קצת וטועמים איזה עוגיה או עושים סעודה רביעית, ואביו או חמיו הדליקו נר חנוכה, והוא בדעתו לחזור לישון בביתו, ידליק בביתו, ולא יצא ידי חובה בהדלקת הוריו. ואם היה בדעתו לישן שם גם במוצאי שבת, יכין לצאת ידי חובה בהדלקת ההורים. ואם נמלך והולך לישון בביתו, יש לדון אם יצא ידי חובה בהדלקת שהדליק אביו, או שצריך להדליק בביתו?

תפלת הדרך

כ. אתם זוכרים ששאלנו (גיליון השיעור השבועי פרשת בלח תשפ"ד אות טז) שאלה דומה, אדם שנוסע מירושלים לבני ברק - אבל אם ילך לתל אביב יכול להתקלקל... - הלוך וחזור באותו יום, מצטרף לשיעור פרסה ומברך תפלת הדרך. ביציאה מירושלים

¹⁰ היה ידיו של הבן איש חי לפני כ-120 שנה, וחבר ספר זכרונות אליהו, ועכשיו הוציא אותו לאור מחדש עם הערות של הרב יאיר שמואל מבני ברק, שכותב יפה מאוד, ומזכיר יביע אומר בכל עמוד. יש כאלה שמתעלמים מיביע אומר, אבל ב"ה הוא אברך טוב ומזכיר הרבה, וכותב ומפלפל יפה.

¹¹ אין כמעט פינה בארץ שמרן לא היה, כשהיינו בקרית שמואל, ניגש אלי זקן אחד לא דתי, ואמר לי: הנה התמונה של אביך שישב כאן במקום הזה, מאז לא הגיע לכאן אף רב ראשי. מרן היה מחזק את הציבור בעיקר שישלחו את בניהם ליישובות. כשמרן היה רב ראשי לתל אביב בשנת תשכ"ט, היה נותן שיעור קבוע בכל יום ראשון בכרם התימנים, ובכל שלישי וחמישי ברשב"י בשכונת התקווה, ובכל יום שני באיחוד שיבת ציון ברחוב בן יהודה ליד מלון דבורה. בכל ערב היו לו שיעורים. ומרן היה מדבר עם בעלי בתים: תשלחו את בניכם רק ליישובות קדושות, בלי שום פשרות. פעם באתי עם מרן בין הזמנים לבית כנסת אור התורה בכרם התימנים, עלינו מדרגות, והיו שם חמשה עשר או עשרים איש. אחר השיעור אמרתי למרן: אבא, למה באת לכאן, תבוא ליזידים וטראה כמה יש שם... אמר: אני לא בא בשבילם, נכון שאני מזכה אותם, אבל עיקר המטרה בשביל הבנים והנכדים שלהם, שהם יבינו מה זו התורה וישלחו את הבנים ליישובות קדושות. היום יש אלפים ורבות בני תורה ספרדים בן פורת יוסף, וכל זה ממה שמרן זרע במשך השנים, הלך מעיר לעיר ומקום למקום, אין פינה בארץ ואולי גם בעולם שמרן לא היה. הגעתי לוונצואלה, מוציאים תמונה של מרן שהיה שם, ממונטריאל מוציאים תמונה של מרן שהיה שם, ולא מדובר באחד

אחר תחנת הדלק יברך, זה נקרא ההחזיק בדרך, יש שמחכים עוד קצת אבל לא צריך, אחר כך יכול לשכוח לברך. והוא בירך בשם ומלכות¹², וכשיצא לירידות מירושלים, מתקשרת אשתו ואומרת: תחזור מהר, יש ענין דחוף. אבל בירכתי תפלת הדרך, ואם אחזור תהיה ברכה לבטלה. האם יחזור או לא? הרי בשעה שצריך דעתו היתה לנסוע שיעור פרסה, וכתב הריטב"א בחולין (ק"ה) - כל בעל בית מכיר... - שאם בירך על נטילת ידים על דעת לאכול כביטה פת, אפילו שכח ולא אכל אין ברכתו לבטלה, ואינו צריך לאנוס את עצמו ולאכול כביצה, כי העיקר שבשעת הנטילה חשב לאכול כביצה. וגם בשעה שאמר תפלת הדרך חשב לנסוע שיעור פרסה. והשאלה אם גם לגבי נרות חנוכה נאמר כן.

נרות שבת

כא. כיצא בזה לגבי נרות שבת, המתארח אצל אביו או חמיו ומייחדים לו ולאשתו חדר, צריך להדליק נרות בחדר, ואם מפחדים משריפה, היום המציאו קופסא קטנה ומזכוכית עם שני נרות שעולה כמה עשרות שקלים, ויברכו וידליקו. אם לא יכולים להדליק בחדר שינה מאיזו סיבה, הבת תדליק במטבח והאמא בסלון, כי זה כמו שהשכירו או השאלו להם בית. אבל לפעמים באים לסעודה אצל ההורים וחוזרים ברגל דרך של כחצי שעה, באופן זה ידליקו בערב שבת בביתם חצי שעה לפני השקיעה, כי הולכים אחר מקום השינה ולא אחר מקום האכילה, ויתנו הרבה שמן, כדי שיחזרו ויהנו מאור הנרות. והנה אם הדליקו נרות בביתם, ובאו אצל ההורים לסעודה, גמרו לאכול ושרו כמה שירים, ויברכו ברכת המזון, ורוצים לחזור לבית. ולפתע נתקדו שמים בעבים, איזה גשמים... ואמו או חמותו - "חמתו בערה בו"... - אומרת לו, איך תלכו בגשם הזה, תישארו כאן. אבל בירכתי על נרות שבת, שלא תהיה ברכה לבטלה. אמרו לי שאחי אמר שחייב לחזור לביתו. אבל זו טעות, לדברי הריטב"א העיקר שבשעה שהדליק את הנרות דעתו היתה לחזור לביתו.

צווי דינים

כב. ועוד שבהדלקת נרות שבת יש צווי דינים - שני דינים, דין אחד של כבוד שבת, כמו שפורסים מפה על השלחן ומתרחצים ומחליפים עניבה לכבוד שבת, גם מדליקים נרות (המב"ם פ"ל מהל' שבת ה"ה), ומטעם זה גם היום שיש חשמל מדליקים נרות שבת. ודין שני של עונג שבת, לאכול לאור הנרות. ואם לא חוזר לביתו, אמנם עונג שבת לא קיים בנרות שלו, אבל כבוד שבת קיים. מכל מקום גם לגבי הדלקת נרות חנוכה יש לומר, שלפי דברי הריטב"א יש לחוש שיצא ידי חובה בהדלקת אביו.

הרוצה להחמיר

כג. נחזור לענייננו, כאשר מרן פסק להכשיר את המצוה אנחנו תופסים כמו הרדב"ז שיש לברך, ולכן אחר חצי שעה מצאת הכוכבים מדליקים נרות חנוכה בברכה, ולא צריך לחוש לכל מי שמקשה קושיות, כי יש תירוצים, בפרט שכאן המנהג להדליק מאוחר, ויש עוד כמה ספקות. ומי שרוצה להחמיר להדליק בצאת הכוכבים תבוא עליו ברכה, אבל לא חשבון הלימוד כולל. אם הוא באמצע הלימוד כולל יטלפן לאשתו - בפלאפון כשר כמוכון - שתדליק. יש אשה שאומרת, וכי אני אלמנה או גרושה, אחכה עד שתבוא! כשיבוא לבית אחר השעה שבע ידליק ויברך.

משגיח בן החלונות

כד. כשהייתי ראש ישיבה במשך עשרות שנים, הייתי מתקשר לרבנית שתדליק, ושמועה בקולי והדליקה נרות חנוכה. לא עשינו סביבון ולא סופגניה ולא שום דבר, אלא ישבנו בבית המדרש עם הבחורים, חששתי שיברחו למסיבות חנוכה... שלא יהיה ביטול תורה. ואמרת למשגיח שישגיח על הבחורים שלא יצאו¹³.

שאוהב לטייל ולטוס במחלקה ראשונה... אלא היה אוהב ללמוד, לא היה כמוהו מתמיד, אבל היה סוגר את הספר והולך ומזכה את הרבים.

כשאנחנו התחתנו, מרן כווננו לא עזר לי הרבה מבחינה כספית, למה? אמר, אני רוצה שתקח חובות, כי על ידי כך תצטרך לתת שיעורים בערב ולקבל מטעם כסף, אין לך ברירה... ומיד אחרי החתונה הייתי רב של המושבים בר גיורא, מטעם, נס הרים, והייתי נוסע פעמיים בשבוע בשני ובחמישי אחרי סדר ב', בשעה שבע בערב, לזכות את הרבים. היו שם אנשים מושבניקים והייתי מדבר איתם, תראו מה זו התורה שלנו, תראו מה זה עולם הישיבות, תזכו שיהיו לכם בנים ונכדים בני תורה. הייתי מדבר איתם במשך הרבה שנים. זו השיטה הנכונה, ומרן דחף אותנו ללכת ולזכות את הרבים.

¹² אין הבדל בזה בין הספרדים לאשכנזים. החזון איש היה מברך תפלת הדרך אפילו על נסיעה מבני ברק לתל אביב, כי מצוי תאונות (עליו לשבח - שמונת עמ' תרפ"ט), אבל מנהגינו לברך רק על נסיעה רק מעיר לעיר כשיעור פרסה. תדעו שפקקים לא מצטרפים לתפלת הדרך, אלא רק נסיעה רגילה, במה שרגילות העולם לנסוע ב-72 דקות.

¹³ יום אחד חכם בן ציון ישב בדלת ישיבת פורת יוסף, והשיג על הבחורים שלא יצאו, והיו שם מאה בחורים, וכל רגע יוצא בחור אחר. אמר להם: תשבו ותלמדו, יש לכם קוצים? למה אתם קמים? למחרת אמר: אני לא יכול, אתמול בלילה הרגשתי לא טוב עם הלחץ שיוצאים. הביא מישהו אחר ואמר לו: תעמוד אתה בדלת ותהיה שומר שלא יצאו. צריך לשים לב על התלמידים, ולפקח עליהם שישבו וילמדו.

ההדלקה בישיבת חזון עובדיה

כה. אצלנו בישיבה הנהגנו שמדליקים נרות בשעה שבע, אחר סדר ב' שהתנהל כרגיל, ומי שהיה נכנס לבית המדרש בשעה חמש לא היה מאמין, זה חנוכה היום? כן! רצו לשכחם תורתך, וצריך דוקא להרבות תורה! ובשעה שבע היינו מוכרים את הדלקת הנרות בדפי גמרא. מאיפה יש כסף לבחורים, ובפרט אצל הספרדים, לא כל אבא מבין לתת לילד שלו דמי כסף... ואיך יקנה נרות חנוכה במאה או מאתים שקל?... לכן מוכרים בדפי גמרא, אחד קונה במאה דף ואחד בחמש מאות דף. יש כאלה שרוצים להשווין וקונים באלף או אלפיים דף, אבל לא הייתי מסכים, הייתי עוצר את המכירה, אם תלמד אלף דף תהיה שטח¹⁵, אלא תקבל מאתים או שלוש מאות דף. אחר כך היו באים אלי: הרב, תעשה לי התרה, בחנוכה קניתי באלף דף ואני לא יכול לעמוד בזה... חבל, היה עדיף שמישהו אחר יקנה בשלוש מאות והיה עומד בזה, למה קניתי באלף דף? צריך לחשב את הדברים האלה. לכן כשמוכרים דפים בחנוכה, צריך להגביל את מספר הדפים, ועושים שדף גמרא רש"י ותוספות שווה כמו שני דפים, וכן עם אפשרות חזרה, והעיקר שיהיה דבר סביר.

דין אכסנאי

כו. לגבי בחורי ישיבות, אם צריכים להדליק נר חנוכה. בגמרא שבת (כג.): אמר רב ששת, אכסנאי - אורח - חייב בנר חנוכה. אמר רבי זירא, מריש כי הוינא בי רב - כשהייתי בישיבה של רב - משתתפנא בפרטי בהדי אושפיא - הייתי משתתף בפרוטות בשמן, שיחשב גם שלי. בתר דנסיבי איתתא אמינא, השתא ודאי לא צריכנא, דקא מדליקי עלי בנו ביתאי. כלומר, אחר שנשאתי את אשתי, אני הולך מהבית ללמוד במשך כמה חודשים - כמוכן בהסכמתה - ואיני צריך להשתתף עם המארח, כי מדליקים עלי בבית.

נוכחות בשעת ההדלקה

כז. ראשית רואים שלא חייבים להיות נוכחים בשעת ההדלקה, נכון שלכתחילה כדאי שהאשה והילדים יהיו בהדלקה בבית, כך כתב המגן אברהם (סימן תערב סק"ה). אבל אשה שנתקעה בפקק ואומרת לבעלה, כפי הנראה אגיע רק בשעה שש. לא יחכה לה, אלא ידליק בחצי שעה הראשונה, ויוצאת ידי חובה למרות שלא נמצאת. ולכן גם בחור ישיבה אינו בא לבית להדלקה, כגון שגר באלעד ולומד ברכסים, או שלומד בישיבת 'בית שמעיה' בני ברק, או בישיבות טובות אחרות. או שגר בני ברק ולומד ב'באר התלמוד' בירושלים. אם יסע לבית זה ביטול תורה, אלא אביו מדליק ומוציא אותו ידי חובה.

העמידו דבריהם על דין תורה

כח. השאלה הנשאלת, איך מועיל שרבי זירא השתתף בפרוטות, והלא קיימא לן בגמרא (קידושין כה): דבר תורה מעוות קונות, וחכמים תיקנו שמעוות לא קונות וצריך לעשות משיכה, ומדוע לא היה מושך את השמן? אלא ביארו הנהגות המשפט (סימן שלג ביאורים סק"א) והמחנה אפרים (הל' שכירות פועלים סימן א) - אלו ספרים עיוניים נפלאים¹⁶ - שרבנן גזרו שמעוות לא קונות, כדי שלא יאמר לו נשרפו חטיף בעליה, אבל במקום שלא שייך חשש זה לא גזרו, ולכן בשכירות פועלים מעוות קונות. והוא הדין במצוות נר חנוכה שהעמידו דבריהם על דין תורה.

רבי זירא היה יתום

כט. אלא שיש להבין מדוע רבי זירא כשהיה רווק, היה משתתף בפרוטות, האם לא היו לו אבא ואמא שמדליקים בביתו? הרי ההורים מוציאים ידי חובה את בנם אפילו שהוא לא נמצא. מכאן יש כאלה שרצו להוכיח שהאבא לא מוציא את בנו שאינו נמצא, ורק האשה מוציאה את בעלה, שאשתו כגופו, ולכן רק כאשר רבי זירא נשא אשה לא היה משתתף בפרוטות. יש רב אחד מפורסם שכתב חבורה שלימה בנושא הזה, וכך כתב. אבל זה לא נכון, בירושלמי (פ"א דקידושין הלכה ז, דף כ"ב) מובא, שרבי זעירא היה יתום, והיה מצטער ואומר, חבל שאין לי אב ואם, אדם שמכבד את אביו ואמו וזכה להאריך ימים, אבל אחר כך כששמע את העונש של מי שלא מקיים כיבוד אב ואם - זה ניסיון קשה - אמר, ברוך ה' שאין לי אב ואם. הר"ב (הולין סימן רסח) ורב האי גאון (הובא שם) - לפני כאלף שנים - כתבו שרבי זירא הוא רבי זעירא, אלא ש"זעירא" הוא קטן, ומרוב חכמתו קראו לו "זירא" מלשון זר זהב. ולעולם אם היה לו אב היה יוצא ידי חובה בהדלקתו ולא היה צריך להשתתף בפרוטות.

לשונות הראשונים

לו. וכך כתבו הראשונים, בשאלות דרב אחאי גאון (פרשת וישלח שאלתא כו) - נולד לפני כ-1,100 שנה - כתב: אורח חייב להשתתף עם בעל הבית בנר חנוכה, והוא שהיה רווק, אבל אם יש לו אשה אינו צריך. רב אחד העתיק עד כאן, אבל יש המשך: שאנשי ביתו מדליקים עליו בביתו. גמ' רש"י - היה לפני כ-970 שנה - במחזור ויטרי (סימן רלה) כתב: ואנשים הרבה בבית, אף על פי שחלוקים באכילה, ישתתפו לקנות נר אחד ותו לא¹⁷. ואם הוא במקום אחר כגון הבאים ללמוד חוץ לביתם, או אורח, אין צריך ליתן בנר אם יודע שאשתו או אביו ואמו מדליקים במקומם - אין הכוונה כשליחים, אלא במקום שנמצאים - כדאמר רבי זירא וכו'. ע"כ. גמ' בספר התרומה (במפתחות ס"א רכט) - לפני כ-750 שנה - כתב: ותלמידים ההולכים ללמוד חוץ מביתם, וכן אורח, אינם צריכים בחנוכה להדליק או להשתתף בנר, אם יודע שאביו ואמו או בניו מדליקים עליו במקומו, וכדאמר רבי זירא וכו'. גמ' בספר הפרנס (סימן קנב) - רבי משה פרנס, לפני כ-700 שנה, תלמיד מהר"ם מרוטנבורג - כתב: ומי שהוא אורח ויודע שמדליקים עליו בביתו אשתו או אביו ואמו או בני ביתו, אז אין צריך לתת להם מעות להשתתף במקום שהוא. ע"כ. גמ' רבינו ירוחם (ני"ט ח"א דס"א ע"ג) - לפני כ-700 שנה - כתב: אכסנאי צריך לפרוע שום דבר בשמן וכו', וכל זה מיידי באדם שאינו נשוי. אותו רב העתיק עד כאן, ומחק את המשך: ואין מדליקים עליו בתוך ביתו, אבל אם מדליקים עליו בתוך ביתו אינו צריך לא להדליק ולא לפרוע בשמן. בדברי הראשונים הללו מבואר, שלא רק האשה מוציאה את בעלה ידי חובת הדלקת הנרות, אלא גם אביו ואמו ושאר בני הבית שמדליקים בביתו, מוציאים אותו ידי חובה, ועל פי דבריהם מרן זצ"ל (יחוד דעת ח"ו ס"ג, חזו"ע עמ' קמד) פסק שבחורי ישיבות לא ידליקו נר חנוכה בישיבה, אלא ימשיכו ללמוד כרגיל, ובשעה שבע ידליקו בבית המדרש מדין בית כנסת.

ישיבת פורת יוסף

לא. כשפתחו את ישיבת פורת יוסף בקטמון בשנת תשי"ח או תשי"ט, בא חכם שלום ושאל את חכם עזרא עטיה, מה נעשה בסניף שפתחנו בקטמון שיש שם פנימיה¹⁸, עם בחורים מירוחם, אופקים, עפולה, טבריה, וכולם נמצאים בישיבה בחנוכה, האם ידליקו נרות חנוכה או לא? הם פלפלו, ומה למעשה? אמר חכם עזרא: תשאל את חכם עובדיה, ומה שיאמר תעשה. חכם שלום פנה למרן, ומרן כתב לו תשובה בכתב יד, לכבוד הגאון רבי שלום כהן וכו', ושם ציין לדברי הראשונים הנ"ל, וכתב עוד צירופים, שמא יוצאים ידי חובה בהדלקה בבית המדרש, או שהאבא משלם כסף לישיבה¹⁹, ונחשב משתתף בפרוטות. ואולי יוצאים ידי חובה בהדלקת ראש הישיבה, שכל תלמידיו נחשבים בני ביתו, והוא מדליק בביתו בשעה שבע, לא באמצע הסדר... וכולם יוצאים ידי חובה, אשתו ובניו ובנותיו, וגם תלמידיו.

ביטול תורה

לב. הגרש"ז אורבך (הליכות שלמה פ"ד סעי' יב) היה פוסק לבחורי ישיבות ספרדים שלא להדליק נרות חנוכה, וחכם בן ציון היה מוסיף שאם מדליקים נרות חנוכה זה בל תשחית, חבל על השמן (תמדת משה עמ' קצג). עד היום בישיבת קול תורה, ראש הישיבה הגאון הרב שלזינגר - שהוא יהודי תלמיד חכם וצדיק, וממשיך את ראשות הישיבה אחר הרב אורבך - לא מרשה לבחורים ספרדים להפסיק את הלימוד וללכת לחדר להדליק, בשביל מה, אתם ספרדים ותעשו כמו שפסק מרן הרב עובדיה! והם שומעים לרב שלהם ולא מדליקים נרות בחנוכה. בשביל מה להפסיק, ללכת לחדר ולשמוע שירים בטייפ, זה ביטול תורה, יש לו חברותא, ואדרבה יוסיף עוד בלימוד, שיהיה בהתמדה. למסקנא בחורי ישיבות פטורים מהדלקת נר חנוכה.

בחור תושב חו"ל

לג. בחור ישיבה תושב חו"ל, וזמן ההדלקה בחו"ל כמה שעות קודם, יש מחלוקת אם חלה עליו ההדלקה שבביתו בחו"ל או לא. האשכנזים בלאו הכי מדליקים נר לכל אחד ואחד, אבל גם לספרדים שמדליקים נר איש וביתו, אם רוצה להדליק בארץ לפני שהגיע זמן החיוב של האבא, יש לו על מה לסמוך. כשהיו בחורים בישיבה שלנו מאמריקה או ממקסיקו, הייתי מדרבן אותם שיקנו את ההדלקת הנרות בבית המדרש, והיו מברכים ומדליקים, וכך יוצאים ידי חובה לכל הדעות. על כל פנים אם שואל מה לעשות, התשובה היא: אל תפסיק את הלימוד, אשריך, תמשיך ללמוד, בפרט שמעיקר הדין אביו מוציא אותו ידי חובה.

¹⁷ כלומר שכאשר כל אחד קונה לעצמו ארוחת בוקר או צהרים, כל אחד ידליק נר חנוכה. ואם הולכים לבית מלון, ולא מרשים להדליק בחדר כי מפחדים משריפה, יקנו אקווריום זכוכית, ויביקו אישור בכתב מהמנהל שאין בכך בעיה של סכנה. ואם לא הישגו אישור, כל אחד יתן שקל וישתתפו בהדלקה אחת שבלובי או בפתח המלון, וכך כולם יצאו ידי חובה.

¹⁸ חכם עזרא עטיה לא אהב פנימיה, דעתו הייתה שבחורים יחזרו לישון בבית, מחמת כמה בעיות.

¹⁹ היום כמעט ואין ישיבות שמקבלות בחורים בלי תשלום, בזמנו בחזון עובדיה מרן אסר עלי לקחת כסף מההורים, והבחורים היו באים בחינם, ומרן זצ"ל היה מחזיק את הישיבה עד שנת תשנ"ט. אבל היום ההורים משלמים, בישיבות יוקרתיות - יותר, ובאחרות - פחות.

¹⁴ תשמעו טוב מה כתב הגאון רבי חיים פלאג'י, שאבא שלא נותן כלל דמי כסף לילד שלו, לא יפלא לשמוע אתו כך שגונב מכל מיני מקומות, הוא רוצה סוכריה או משהו, וכשלא ישלמו לב יגנוב, לכן יתן לו קצת מעות.

¹⁵ זה לא דבר טוב שבחור מתרגל ללמוד מהר בשטחיות, צריך ללמוד בהבנה, אמרתי כמה פעמים, אין דבר כזה "סדר בקיאות", כל היום יש "סדר עיון", אלא שבסדר א' פותחים ספרים, פני הושע, מהרש"א, ר' חיים, פוסקים, ובסדר ב' גם לומדים בעיון, ומתקדמים הלאה מבלי לפתוח ספרים, אבל ללמוד בהבנה ולא סתם.

¹⁶ כמה אני אומר לבחורים שבגיל הצעירות ילמדו הרבה את הספרים האלו, צריך ללמוד בקצות החושן ונתיבות, ובלעדיהם מה היינו עושים.